byl nález trestní městské rady neb okresního hejtmanství potvrzen nebo zmírněn, nelze se vůbec odvolati výše (§ 129 stav. ř. pro Čechy). Právo stížnosti přísluší však jedině straně samé, nikoli též úřadu, tedy specielně nalézajícímu obecnímu představenstvu (rozh. min. vnitra ze dne 5. července 1869 č. 8565).

V. Osnova nového stavebního řádu pro Prahu, Plzeň, Budějovice a okolí těchto měst (předložená výborem zem. král. Českého sněmu r. 1899).

Změny osnovou touto zamyšlené jsou tyto:

1. V první instanci rozhodovati má v Praze a v jiných městech rada městská, v ostatních obcích představenstva obecní. V městech se zvláštním statutem může rada městská se svolením zemského výboru postoupiti rozhodování některých věcí magistrátu, v ostatních pak obcích starostovi, pokud tam zřízen jest zvláštní technický úřad (§ 198 osnovy). Novým poradním orgánem v I. stolici jest v Praze, v Plzni a v Budějovicích zvláštní umělecká komise, jinde po případě též jen umělecký odborník.

2. V instanci druhé má též i ve věcech trestních rozhodovati stavební sbor, jemuž přísluší též důležitý vliv při plánech přehledných a upravovacích. Stavební sbor jest delegací (volenou na dobu tří let) oněch obcí, které jsou sdruženy ve věcech stavebních přehledným plánem a společnou II. instancí (srv. §§ 206, 201 osnovy).

3. Ve třetí instanci rozhoduje pak zemský výbor s platností konečnou (§ 208 osnovy).

4. Instancí mimořádnou, proti jejímuž rozhodnutí není odvolání, jest stavební senát příslušný ve všech oněch záležitostech, kde žádá o povolení k obývání nebo užívání budovy, dvůr, stát, země, okres neb některý fond jimi spravovaný. V senátě stavebním zasedají zástupcové zemského výboru a místodržitelství (§ 212 osnovy).

Důležitou novotou ve složení I. stolice jest, že umělecké komisi neb uměleckému odborníku jakožto členu jejímu přiznáno jest samostatné odvolací právo v příslušných věcech jakožto obhájcům veřejných zájmů uměleckých.

5. Výkonná moc stavebních úřadů, zejména úřadů stavebních vyšších (§§ 213—221 osnovy). Stavební úřad I. instance bdí nad výkonem právoplatných rozhodnutí a provádí je vlastními orgány na útraty neposlušného. Je-li stavební úřad podřízený u výkonu právoplatných rozhodnutí liknavým, může členům jeho stolice vyšší uložiti pořádkové pokuty až do 200 korun, pokud se týká, lze výkon předsevzíti na útraty obce (§ 214). Stížnost proti výkonu vznesená (ve lhůtě 14denní) nemá pravidelně účinku odkladacího.

Úřady stavební státní.

I. Pojem.

Státní úřady stavební slouží účelům veřejných záležitostí stavebních a spadají v obor politické služby správní. Upraveny byly na základě nejv. roz. ze dne 6. října 1860, nař. stát. min. ze dne 8. prosince 1860 č. 268 ř. z. Státní služba stavební náleží v obor ministerstva vnitra a úřadů jemu podřízených vyjímajíc stavební záležitosti jinému ústřednímu úřadu výslovně přikázané.

II. Obor působnosti.

Úkolem těchto úřadů jest:

1. obstarávati stavby pro úřední budovy a místnosti politických úřadů;

2. říditi, pečovati a bdíti nad prostředky spojovacími, nad silnicemi pozemními a vodními vůbec, pokud nejsou v té příčině příslušny úřady finanční;

3. bezprostřední správa staveb a zařízení z fondu pro erární silnice a vodní stavby dotovaných;

4. obstarávati stavby při trestnicích a polepšovnách z prostředků veřejných zřízených;

5. dle zvláštních předpisů vykonávati vliv na stavby, na jichž provedení neb udržování se poskytují příspěvky z fondu pro erární silnice a vodní stavby nebo z jiných veřejných nebo nadačních fondů ze státní pokladny dotovaných anebo vůbec správě nebo dozoru politických úřadů podrobených;

6. vykonávati dle zvláštních nařízení vliv na správu staveb komunikačních a jiných staveb zájmů státu blíže se dotýkajících, na něž náklad se uhražuje z konkurenčních příspěvků země nebo jejich menších správních obvodů obcí a pod., zejména též na požádání poskytovati pomoci při provádění takovýchto staveb, pokud tu nejsou technikové místně i časově k tomu v první řadě určení, kteří nejsou ve službách zeměpanských;

7. spolupůsobiti při stavebních záležitostech technických v obor jiných ministerstev nebo jim podřízených úřadů náležejících, pokud úřady tyto nemají své orgány k tomu způsobilé;

8. obstarávati personální záležitosti osob ve státní službě stavební zaměstnaných a konečně;

9. vykonávati policii silniční a vodní a vůbec všechny obory policie stavební.

III. Přijetí do státní služby stavební.

1. Praktikanty do státní služby stavební přijímají politické úřady zemské, u nichž přímo mají uchazeči svoje žádosti podati. Žadatelé musí prokázati:

a) domovské právo v některé obci království a zemí na říšské radě zastoupených;

b) tělesnou způsobilost pro stavební službu lékařským vysvědčením potvrzenou;

c) bezúhonný život;

d) znalost německé řeči ve slově i písmě, jakož i znalosť zemské řeči oné korunní země, ve které chce býti přijat. Znalosť více řečí poskytuje za stejných podmínek přednost před žadateli ostatními;

e) žadatel musí konečně prokázati, že složil s příznivým výsledkem druhou státní nebo diplomovou zkoušku z inženýrství nebo z pozemního stavitelství na některé tuzemské vysoké škole technické.

Bezvýjimečně přijímati uchazeče, kteří nevyhovují podmínce v odst. *e)* stanovené, jakož i rozhodovati o tom, zdali se mají tito k průkazu o nabytém technickém vzdělání podrobiti ještě teoreticko-praktické zkoušce a stanoviti modality této zkoušky, jež se má odbývati před zkušební komisí některé vysoké školy technické, jest vyhrazeno ministerstvu vnitra v souhlase s ministerstvem kultu a vyučování.

2. Zkoušky pro stavební službu státní odbývají se u politických úřadů zemských z pravidla jednou do roka a sice v zimě.

K tomu cíli zřídí se u každé politické vlády zemské zkušební komise skládající se ze tří státních úředníků stavebních přednostou zemské vlády k tomu určených, kteréž předsedá úředník dle pořadí nejstarší. Každý praktikant přijatý do státní stavební služby má složiti tuto zkoušku nejdéle do 3 let ode dne svého vstoupení, jinak by byl ze služby propuštěn; ke zkoušce však může býti připuštěn teprve po jednoroční praxi ve stavební službě státní. Zkouška jest ústní a písemní a má jí býti zjištěno, pokud si kandidát osvojil v praxi znalosť nejdůležitějších zákonův a nařízení (normálií) týkajících se státní stavební služby (nař. min. vn. v souhl. s min. kultu a vyuč. ze dne 30. března 1879 č. 82 ř. z.).

3. Stavební praktikanti mohou býti povýšeni po odbyté stavební praxi a po složení státní stavební zkoušky na stavební adjunkty.

IV. Techničtí úředníci u ministerstva vnitra a politických úřadů zemských tvoří zvláštní oddělení těchto úřadů, jež řídí technický přednosta od jiných oddělení technických neodvislý; oddělení tato nevystupují však na venek jako úřady samostatné a nemohou též úředníci techničtí sami o sobě úřední úkony na venek ve vlastním jméně předsebráti. U ministerstva vnitra jsou tři taková technická oddělení (departement), z nichž jedno obstarává vědecky technickou agendu stavitelství silničního a vodního, druhé pozemního stavitelství a vyšší architektury a třetí konečně technicky ekonomické záležitosti všech stavebních odborů. Přednosty technických oddělení ministerstva vnitra jsou ministerští nebo sekční radové, jimž jsou přiděleni stavební radové a úředníci techničtí. Techničtí úředníci tvoří v obvodu každého místodržitelství zvláštní status a dělí se ve vrchní inženýry, inženýry, stavební adjunkty a stavební praktikanty.

V. Vědecky technická oddělení mají za úkol dle odborných pravidel vědeckých a uměleckých zhotovovati, zkoušeti neb opravovati stavební projekty a jednotlivé rozpočty, a zejména mají poskytovati záruku, že vůbec všechny podmínky zřízení a udržování stavebních děl odpovídají všeobecným a dle povahy díla stavebního zvláštním zásadám umění stavebního a, kde na tom záleží, i požadavkům vytříbeného smyslu uměleckého. Dále mají sama obstarávati nebo svým členům svěřiti vrchní dozor a řízení staveb a prací spojených s jich udržováním, jakož i technicky vědecká prohlášení při komisích nebo v úřední korespondenci podávati a příslušné dotazy v krátké cestě zodpovídati a konečně o učiněných prohlášeních dobrá zdání podávati. Jelikož u zemských vlád není zvláštních oddělení pro ekonomickou agendu stavitelskou, obstarávají vědecky technická oddělení též záležitosti ekonomicky technické.

VI. Stavební okresy.

Z pravidla bývají dva nebo více politických okresů úředních spojeny v jeden okres stavební, a jest pak jednomu z těchto okresních úřadů svěřeno obstarávání státní stavební služby v celém stavebním okresu. U těchto politických úřadů mají pak ostatní politické úřady první instance v okresu stavebním se nacházející vyhledávati technické pomoci i v jiných stavebních záležitostech v oboru jich působnosti se vyskytující.

VII. Příslušnost.

1. Ministerstvo vnitra jest nejvyšším správním úřadem pro všechny záležitosti veřejné služby stavební, pokud nejsou výslovně při-

kázány některému jinému ústřednímu úřadu; zejména náleží v obor ministerstva vnitra pozemní a vodní prostředky spojovací a stavební policie. Jemu též přísluší činiti opatření ve všech věcech stavebních, jež přesahují obor působnosti zemských vlád — ovšem s výhradou záležitostí, jež se mají předložiti k nejvyššímu rozhodnutí, nebo jež se mají vyřizovati v souhlasu s jinými ústředními úřady. Ministerstvo rozhoduje v nejvyšší instanci z úřední moci nebo k odvolání o záležitostech stavebních a stavební policie a o záležitostech personálních a disciplinárních stavební služby v jeho obor působnosti náležejících, o nichž zemská vláda již rozhodla, nebo o nichž ministerstvo rozhodnutí si vyhradilo. Ministerstvu jest konečně vyhrazeno vydávati, měniti a autenticky vykládati základní zásady (normy) týkající se zmíněných správních odvětví.

2. Politický úřad zemský (místodržitelství, zemská vláda) jest v příslušné zemi nejvyšším správním úřadem pro veřejné záležitosti stavební v obor ministerstva vnitra náležející a vůbec pro všechny předměty v technický odbor spadající, jež nejsou výslovně přikázány jinému úřadu ve správním jeho obvodu. Zemská vláda má sestavovati a ministerstvu předkládati roční rozpočty fondu pro stavby silniční a vodní, průkazy o nakládání s tímto fondem, a vůbec všechny stavební projekty a návrhy podléhající povolení nebo schválení představených ministerstev. Zemská vláda zařídí schválení (kolaudaci) staveb v jejím okrsku správním provedených a revisi stavu stavebního vůbec a učiní dle jich výsledku další opatření; kolaudační spisy o stavbách, jež byly povoleny ministerstvem vnitra, buďtež předloženy tomuto k dalšímu opatření. Zemská vláda rozhoduje konečně ve druhé stolici o správě záležitostí stavebních a stavební policie, kde v první instanci rozhodl nižší politický úřad a v první stolici o všech předmětech zemské vládě výslovně přikázaných.

3. Okresní úřady (okresní hejtmanství), u nichž se nacházejí stavební úředníci, mají pečovati vůbec o dobrý stav záležitostí stavebních v okresu stavebním jim podřízeném, zejména o prostředky spojovací a jest povinností jejich postarati se o odstranění shledaných vad a nedostatků nebo o nich zemskou vládu uvědomiti. Zejména jim náleží obstarávati záležitosti erární služby stavební a jsou řídící autoritou pro stavební úředníky v okrese stavebním zřízené. Zemské vládě mají předkládati průkazy, jichž jest třeba k sestavení statistického přehledu o všeobecném stavu stavebním a zejména o prostředcích spojovacích, k sestavení rozpočtů stavebních fondů a k přehledu o hospodaření s nimi, dále projekty, rozpočty výloh, pak návrhy na jinaká zařízení a opatření od povolení nebo souhlasu zemské vlády závislá, rovněž mají k rozkazu zemské vlády konati technická a jinaká šetření pro projekty, jež u zemské vlády mají býti vyhotoveny, a sprostředkovati příslušná jednání konkurenční, pokud interesenti se nacházejí ve více než v jednom politickém okresu; dále mají pečovati o zachování erárních silnic a vodních staveb ve svém okrese stavebním, a mají k tomuto účelu vlastních technických úředníkův a nižšího výkonného personálu přiměřeně použiti; ke zvláštnímu rozkazu zemské vlády přísluší jim větší nové stavby, přestavby a opravy prováděti nebo technické orgány zemskou vládou k tomu zvlášť určené podporovati a nad nimi bdíti. Dále jest úkolem těchto úřadů konati jednání za účelem zajištění potřeb erárních staveb a jinakých opatření, bdíti nad tím, aby třetí osoby převzaté povinnosti řádně plnily, vymáhati na základě zvláštního

zmocnění zadrželé dávky nebo splátky, prováděti kolaudace, jež jim zvláštními příkazy byly svěřeny a konečně vyšetřovati škody způsobené živelními pohromami na erárních stavbách; v případech skutečného nebezpečí v prodlení, zejména, je-li doprava porušena neb vážně ohrožena, mohou též samy nutná neodkladná opatření učiniti a potřebné náklady ze zálohy pro takovéto případy jim přikázané zapraviti. Konečně vykonávají též expropriace k účelům erární služby stavební jim přikázané a řízení ohledně vyšetření obnosů odškodňovacích. Úřady tyto rozhodují též v první stolici o všech záležitostech v obor jich správy stavební náležejících, pokud nejsou výslovně vyhrazeny zemské vládě.

4. Politické úřady nejnižší stolice, u nichž nejsou ustanoveni stavební úředníci, mají obstarávati záležitosti související se službou technickou, pokud jsou dle instrukcí pro politickou službu přikázány. (Srv. Mayerhofer »der Staatsbaudienst«.)

Úřady školní.

Stát vykonává nejvyšší řízení a dohled nad veškerým vyučováním a vychováním ministerstvem vyučování (§§ 1 a 9 zák. ze dne 25. května 1868 č. 48 ř. z.).

I. Školy obecné a měšťanské.

1. Řízení a dohled nad nimi, dále nad ústavy učitelskými a vychováváním přísluší v každém království a zemi zemské školní radě, co nejvyššímu zemskému úřadu školnímu, okresní školní radě pro každý okres školní a místní školní radě pro každou obec školní (§ 10 cit. z.) (viz čl. Rada školní místní, Rada školní okresní a Rada školní zemská).

2. Na tyto orgány přešel posavádní obor působnosti duchovních a světských úřadů školních a sice: zemské vlády, církevních vrchních úřadů a školních vrchních dozorců, politického úřadu okresního a okresních obvodních dozorců, místních správců duchovních a místních školních dozorců (§ 11).

3. Zemská zákonodárství vytýkají bližší ustanovení ohledně složení a zařízení zemské, okresní a místní školní rady, dále vzájemně se ohraničuje jich obor působnosti a stanoví se bližší předpisy o přechodu oboru působnosti posavádních duchovních a světských úřadů školních na zemskou, okresní a místní školní radu (§ 13).

4. Bližší organická ustanovení o školním dohledu, jež §§ 12 a 13 zák. ze dne 25. května 1868 č. 48 ř. z. rovněž vyhražují zemskému zákonodárství, nemohou býti učiněna obecním usnesením; starší předpisy týkající se příslušnosti v záležitostech školního dohledu pozbývají dle § 14 cit. z. platnosti, pokud odporují § 1 zák. ze dne 25. května 1868 (rozh. spr. s. ze dne 8. července 1886 sb. »Budwinski«, sv. X. č. 3148).

5. Přímý vliv na didakticko-pedagogické záležitosti vykonávají zemští školní inspektoři občasnými inspekcemi, řízením zkoušek, dohlížením nad činností ředitelství škol, jakož i místních i okresních rad školních a pod. Inspektorům těmto udílí ministerstvo kultu a vyučování potřebné služební instrukce (viz čl. Dozorci školní zemští).

6. Ministerstvo kultu a vyučování jmenuje pro každý okres jednoho a pokud toho zvláště třeba i více školních inspektorů (viz čl. Dozorci školní okresní).